

Чорний А. М.,

кандидат психологічних наук,
доцент кафедри прикордонного
контролю факультету безпеки
державного кордону,
Національна академія Державної
прикордонної служби ім. Богдана
Хмельницького
(м. Хмельницький, Україна)

Бідун В. Р.,

курсант 343 навчальної групи
факультету правоохоронної
діяльності,
Національна академія Державної
прикордонної служби ім. Богдана
Хмельницького
(м. Хмельницький, Україна)

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ОФІЦЕРІВ-ПРИКОРДОННИКІВ ЗАСОБАМИ ПРОЄКТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

В умовах сьогодення сучасна вища освіта України проходить процес реформування, який стосується інноваційних підходів у навчанні, створенню нових підходів для реалізації можливості самовдосконалення та самоосвіти. Військова освіта є важливою складовою освітньої галузі України, але слід зазначити, що в умовах сьогодення необхідно вносити корективи до навчальних програм вищих військових навчальних закладів (далі – ВВНЗ) з питань формування професійної компетентності.

Одним із ефективних методів формування професійних компетенцій курсантів є запровадження в освітній процес проєктної діяльності, яка дозволить забезпечити суттєве підвищення рівня професійної компетентності майбутніх офіцерів-прикордонників.

Ключовими поняттями, що визначають якість підготовки фахівця, у світовій практиці визнано кваліфікацію та компетентність. Перше поняття покладено в основу стандартизації освіти, друге – у практику адаптації фахівців до реальних умов життєдіяльності. У Законі України «Про вищу освіту» під кваліфікацією розуміють офіційний результат оцінювання і визнання, який отримано, коли уповноважена установа встановила, що особа досягла компетентностей (результатів навчання) відповідно до стандартів вищої освіти, що засвідчується від-повідним документом про вищу освіту [2].

Професійна компетентність – це здатність особи успішно соціалізуватися, навчатися, провадити професійну діяльність, яка виникає на

основі динамічної комбінації знань, умінь, навичок, способів мислення, поглядів, цінностей, інших особистих якостей [2].

Як показує багаторічний досвід функціонування Державної прикордонної служби України (далі – ДПСУ), професійно компетентним є той фахівець, який здатний на високому рівні не лише відтворювати знання, отриманні у ВВНЗ, але й інсталювати об'єкти своєї професійної діяльності у практичну площину.

Розкриваючи тему професійної компетентності офіцера-прикордонника, слід зазначити, що фахівець ДПСУ повинен не лише уміти створювати нові продукти (технології, посібники, плани, бази даних тощо), а й демонстративно представляти їх. Насамперед офіцер-прикордонник повинен уміти створювати план-проект, проектувати структуру військової організації тощо.

Так, проектна діяльність – це спосіб досягнення мети з формування знань, які опановує фахівець, умінь та навичок через вирішення поставленої проблеми в умовах, обмежених за часом та ресурсами, підсумком застосування якого є практичний результат, оформлений відповідно до вимог. Застосування проектної діяльності в освітньому процесі сприяє вдосконаленню теоретичних знань, практичних умінь і навичок, дослідницьких умінь, логічного мислення, творчості і, як підсумок, формуванню професійних компетенцій випускника ВВНЗ [3,с.505].

Базуючись на Державних стандартах професійної освіти, науковцями встановлено перелік складових компетентності [1]. До них належать: задані навички (вимога виконувати певні індивідуальні завдання); здатність використовувати знання, уміння на рівні встановлених вимог (стандартів) до даної роботи; здатність відповідально виконувати обов'язки і досягати запланованих результатів; здатність знаходити рішення в умовах виникнення нестандартних ситуацій; здатність застосовувати знання і вміння у нових умовах виробничої діяльності [1, с. 96–97].

Зазначимо, що в розпорядженні Кабінету Міністрів України «Про Стратегію розвитку Державної прикордонної служби України до 2030 року» серед напрямів та положень стратегії чільне місце посідає підвищення рівня боєздатності органів ДПСУ та їх спроможності до виконання завдань із захисту державного кордону; створення та запровадження системи професійної готовності; забезпечення підготовки особового складу ДПСУ у навчальних закладах ДПСУ з урахуванням загроз національній безпеці; реорганізація системи підготовки кадрів і роботи з особовим складом з урахуванням загальноєвропейських стандартів та формування сучасної системи роботи з персоналом. Реалізація таких складних завдань можлива лише за умов розгортання широкомасштабних науково-дослідних та інноваційних робіт, які вимагатимуть відповідного кадрового забезпечення фахівцями з вищою військовою освітою [4].

Сучасна професійна підготовка майбутніх офіцерів-прикордонників охоплює кілька основних напрямів діяльності: оперативно-службовий, технологічний, управлінський, проектно-конструкторський, науково-дослідний, експертний та інноваційний.

Вивчення освітніх стандартів показує, що близько 70–80 % вимог до професійних компетентностей офіцера-прикордонника пов'язані з проектно-конструкторською сферою. Тому підготовка курсантів у ВВНЗ здійснюється поетапно, із забезпеченням наступності та поступового формування професійної готовності.

Технологія проектно-конструкторської підготовки включає визначення мети, структури, змісту навчання, добір дисциплін, розробку завдань, використання комп'ютерних технологій та методів організації освітнього процесу.

Готовність курсантів до майбутньої діяльності є інтегрованим результатом, який формується завдяки сучасним педагогічним технологіям. Вона складається з таких компонентів [5]:

- мотиваційного – формує професійну спрямованість і внутрішню зацікавленість у службі;
- орієнтаційного – розвиває вміння визначати проблему та знаходити шляхи її вирішення;
- діяльнісного – наближує навчання до реальної службової практики;
- регулятивного – сприяє розвитку когнітивних і організаційних умінь;
- оціночно-рефлексивного – формує здатність до самоаналізу й оцінки результатів власної діяльності [5].

Таким чином, проектна діяльність є важливим засобом формування професійної компетентності майбутніх офіцерів-прикордонників, адже поєднує теоретичну підготовку з практичним досвідом і сприяє розвитку самостійності, відповідальності та професійного мислення.

Список використаних джерел:

1. Державні стандарти професійної освіти : теорія і методика : монографія за ред. Н. Г. Ничкало. Хмельницький : ТУП, 2002. 334 с.
2. «Про вищу освіту» : закон України від 01.07.2014 №1556-VII.
3. Торічний О.В. Підготовка до проектної діяльності як засіб забезпечення професійної компетентності майбутніх офіцерів-прикордонників. *Збірник наукових праць Національної академії Державної прикордонної служби України. Серія: педагогічні науки.* 2022. №3(30). С. 501-521.
4. Торічний О. В. Теоретико-методичні засади формування військово-спеціальної компетентності майбутніх офіцерів-прикордонників у процесі навчання : дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.02. Держ. прикордон. служба України, Нац. акад. держ. прикордон. служби України ім. Богдана Хмельницького. Хмельницький, 2013. 605 с.
5. Чорний А.М. Психологічні особливості проектування професійної компетентності майбутніх офіцерів – прикордонників: дис. ... канд. психолог. наук : 19.00.07. Держ. прикордон. служба України, Нац. акад. держ. прикордон. служби України ім. Богдана Хмельницького. Хмельницький, 2021. 420 с.